

Kerkerbanken in diepvries

Summary

Monumental antique oak pews, presumably 18th century, in a 14th century church in The Netherlands had been attacked by larvae of *Anobium punctatum* and of *Xestobium rufovillosum*. The pews were situated on a wooden floor which had been deteriorated by the fungus *Serpula lacrimans*. In order to preserve the original state of the benches when performing a pest control action they were stored in a freezer warehouse at a temperature of -20°C during a period of 21 days. In order to be able to discover whether the control action was successful, the holes in the wooden surface were covered. After a check 18 months later no further insect activity was established.

In april 1995 verscheen er in een landelijk dagblad een artikeltje over enkele 18e eeuwse antieke monumentale eikenhouten kerkerbanken, zogenaamde herenbanken, uit een 14-eeuwse kerk in het noorden van ons land. Vastgesteld was dat deze banken waren aangetast door de grote houtwormkever en door de gewone houtwormkever. Van de grote houtwormkever, die in kranten en tijdschriften wordt aangeduid met de mooie naam bonte knaagkever, is bekend dat de larven eikenhout aantasten dat in een eerder stadium door vocht en schimmels is aangetast. Het

herenbanken ingepakt voor transport naar vriescellen

monumentale eikenhouten herenbanken

hout moet voor de larven van de grote houtwormkever kennelijk een voorbereiding hebben ondergaan. Dat er sprake was van vochtaantasting werd duidelijk toen in de houten vloeren van de kerk huiszwam- en ook grote houtwormaantasting werd vastgesteld.

De kerkerbanken moesten zoveel mogelijk in hun originele staat blijven. Het was dus niet mogelijk om aangetaste houten delen te vervangen en andere houten delen zodanig te bewerken, dat toepassing van bestrijdingsmiddelen mogelijk was. Daarom werd de oplossing gekozen in het invriezen van de kerkerbanken. Bij een groot vries-

veem werd voor enige tijd ruimte gehuurd, om de kerkbanken gedurende een langere periode in te kunnen vriezen. Bij een temperatuur van -20°C worden alle stadia (eieren, larven, poppen en volwassen kevers) die in het hout aanwezig waren gedood. Bij het invriezen moet men rekening houden met een voorvriesperiode totdat de gewenste temperatuur ook in de kern van het hout is bereikt. Er werd gekozen voor een totale tijdsduur van 21 dagen.

Om later te kunnen controleren op eventuele activiteit van kevers, werden alle gaten dichtgemaakt.

In september 1996, ongeveer anderhalf jaar na het invriezen, werd geïnformeerd naar het resultaat van deze milieuvriendelijke bestrijding. Medegedeeld werd, dat in 1996 geen nieuwe uitvliegopeningen in het hout waren ontstaan. Er wordt vanuit gegaan dat zich in het hout geen ontwikkeling van de grote houtwormkever meer voordoet. Door het nemen van de juiste bouwtechnische maatregelen ter voorkoming van het opnieuw optreden van vocht en schimmels wordt ook nieuwe aantasting door de grote houtwormkever voorkomen. De "heren" kunnen weer met een gerust hart plaats nemen in hun banken.

A.D. Bode.